

ДИНАМИКАТА В РАЗВИТИЕТО НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЙНИЯ ПАЗАР И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ЕСО ЕАД

Емилия Желязкова – ръководител отдел АТЕЕ, ЕСО ЕАД

Либерализацията на електроенергийния пазар в България, стартирала през 2004г. се извършва в съответствие с изискванията на законодателството на ЕС. На практика либерализацията на електроенергийния пазар се извършва поетапно, с цел да се създадат условия за конкуренция между производителите на електрическа енергия, както и свобода за потребителите да избират своя доставчик. Исторически, първоначалната форма на функциониране на електроенергийния пазар в България е установена на базата на бизнес-модела „Единствен купувач“. Впоследствие, в съответствие с процеса на либерализация, вътрешният електроенергиен пазар бе изграден върху модела на двустранни договори с балансиращ пазар. Понастоящем, съществуват два паралелно опериращи сегмента на електроенергийния пазар – регулиран и свободен пазар. С времето, делът на последния се увеличава. С направените промени в законодателната уредба, обхватът на свободния пазар се разшири значително, достигайки дял от 51% през 2019г. и се съсредоточи изцяло на организираните в страната борсов пазар с цел пълна прозрачност и равни условия за всички участници на електроенергийния пазар в страната.

Регулиран пазар

На регулирания сегмент цените на електроенергията се определят от Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР), а потребителите се обслужват от крайните снабдители (дъщерни дружества на електроразпределителните компании) разпределени на териториален принцип. Към момента този сегмент включва битови потребители и стопански потребители, присъединени към мрежата на ниско напрежение.

На основание чл. 21, ал. 1, т. 21 от ЗЕ, КЕВР определя разполагаемостта за производство на електрическа енергия на производителите, от които общественият доставчик да закупува електрическа енергия, както и количеството електрическа енергия, в съответствие с които общественият доставчик да сключва сделки с крайните снабдители. По този начин се гарантират количествата електрическа енергия, необходими на крайните снабдители за снабдяване по регулирани цени на обекти на битови и небитови крайни клиенти, присъединени към електроразпределителните мрежи на ниво ниско напрежение, когато тези клиенти не се

снабдяват от друг доставчик (чл. 93а, ал. 2 от ЗЕ).

На регулиране подлежат и цените за достъп и/или за пренос до/през електропреносната мрежа; за достъп и/или за пренос до/през електро-разпределителните мрежи и „цената за задължения към обществото“, съставляваща цената или компонентата от цена, чрез която всички крайни клиенти, присъединени към електроенергийната система, участват в компенсиране на разходите по чл. 34 и чл. 35 от ЗЕ, а именно за компенсиране на невъзстановяеми разходи, съответно на разходи, произтичащи от наложени им задължения към обществото.

Свободен пазар

На свободния сегмент клиентите могат да сменят своя доставчик на електрическа енергия без географското им местоположение да влияе на това. Потребителите продължават да заплащат цени за пренос и достъп до мрежата, към която са присъединени (преносна или разпределителна). На свободния пазар КЕВР има единствено роля на регулатор, който осъществява контрол над пазарните участници. Тя има правомощията да определя Правилата за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ), размера на мрежовите такси и цена „Задължения към обществото“. Енергията за свободен пазар, се закупува от търговците и крайните индустриални потребители по свободно договорени цени или от платформите на Българска независима енергийна борса.

В съответствие с процеса на либерализация, вътрешният електроенергиен пазар бе изграден върху модела на двустранни договори и балансиращ пазар. Потребителите сключват договори с търговците за доставка на количества електрическа енергия, а от своя страна търговците закупуват необходимата електроенергия за нуждите на своите клиенти от производителите. На дневна база производители, търговци и координатори на балансиращи групи (основно търговци) известяват на Електроенергийния системен оператор (ЕСО) дневните почасови графици за производство и консумация за следващия ден. Когато се появи несъответствие между заявените количества енергия и фактическото потребление или производство, ЕСО като оператор на балансиращия пазар покрива небалансите – разликите между предварително заявените и реално потребените/произведени количества. Произхождащите от това разходи се начисляват на съответните пазарни участници под формата на цени за балансираща енергия.

Дълго време основни участници на свободния пазар бяха големите държавни производители – АЕЦ „Козлодуй“ и ТЕЦ „Марица Изток 2“,

НЕК ЕАД, големи индустриални енергийни консуматори и търговци на електроенергия. През 2013 година започна активно преминаването на клиенти, присъединени към мрежа средно напрежение (6 – 20 kV) от регулирания на свободния пазарен сегмент. От 1 август 2013 г. клиентите, които не са избрали свой доставчик на електрическа енергия на свободен пазар са снабдявани от служебен доставчик на географски принцип, т.нар. Доставчик от последна инстанция (ДПИ). Стопанските потребители на „ниско напрежение“ все още могат да купуват електрическа енергия по регулирани цени. Излизането на свободния пазар не носи рискове от допълнителни такси или сигурност на снабдяването. Както и до сега съответното електроразпределително дружество ще продължи да отговаря за поддръжката на инфраструктурата и качеството на електрическата енергия, независимо от това кой е избраният доставчик на свободен пазар. От 1 август 2013 г. клиентите, които не са избрали свой доставчик на електроенергия, са снабдявани от служебен доставчик на географски принцип, т.нар. Доставчик от последна инстанция (ДПИ).

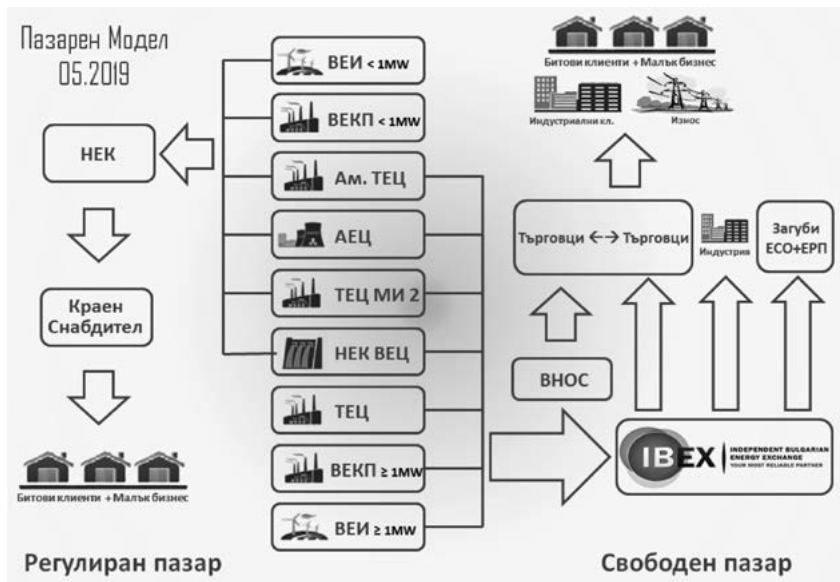
В началото на 2016 г. стартира Българска независима енергийна борса в резултат от ангажимент поет от Български енергиен холдинг (БЕХ) по дело АТ.39767 на Европейската Комисия. През същата година благодарение на приета от КЕВР „Инструкция за реда и условията за смяна на доставчик на електрическа енергия за клиенти притежаващи обекти, за които се прилагат Стандартизирани товари профили (СТП)“ се даде възможност на битовите и стопански потребители, които нямат електромери с почасово измерване, да излязат на свободен пазар.

Друга съществена промяна на пазара се случи през 2018 година, като в следствие от редица промени в нормативните актове се увеличи ролята на борсата. Това доведе до централизация на свободния пазар при предлагането и принуди търговци и потребители да закупуват основна част от необходимата им електрическа енергия от борсата.

От 2018 г. влязоха в сила измененията в Закона за енергетиката задължаващи производителите с инсталирана мощност над 4 MW предлагачи електрическа енергия на свободен пазар да продават единствено през платформите на БНЕБ. В следствие (с измененията в ЗЕ от 08.05.2018 г.) да продават единствено през борсата на свободен пазар бяха задължение и производителите от Високоэффективно комбинирано производство (ВЕКП) и от Възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) с инсталирана мощност равна и над 4 MW.

С последните изменения в Закона за енергетиката от май 2019, всич-

ки производители от ВЕИ и ВЕКП с инсталирана мощност по-голяма или равна на 1 MW трябва задължително да предлагат електроенергията си на борсата. Тези промени съществено измениха пазарния модел, като засилиха влиянието на БНЕБ на пазара и превърнаха борсата в основен канал за търговия с електрическа енергия в страната.

Фигура 1. Модел на функциониране на пазара на електроенергия в България от 05.2019 г

За пръв път на свободния пазар на електроенергия в България държавата не е единственият продавач, а има истинска конкуренция. Това е възможно, след като от 1 януари започна да се прилага одобрената още миналата пролет реформа в енергетиката. Накратко всички производители с мощност 4 и повече мегавата, които имат преференциални цени за електрическа енергия, вече трябва сами да продават тока си чрез енергийната борса. Става дума за общо 147 компании - топлофикации, заводски централи, както и ВЕИ, които до края на 2018 г. продаваха произведения от тях ток на НЕК, която на свой ред го търгуваше през борсата. Така, ако дотогава държавата беше монополист в предлагането на борсата, вече около 40% от тока се търгува от частни производители, които правят пазара реален.

Таблица 1. Общ брой производители в страната, реализирали електрическа енергия по свободно договорени цени, по години за периода 2016-2020 г.

Период	2016	2017	2018	сеп.19	20
Брой	65	92	90	89	190

На пръв поглед промяната не е гигантска, но засегна пряко цялата индустрия (без битовите потребители, които се снабдяват по регулирани цени).

Втората ключова промяна е от 1 юли 2019г.: бяха намалени административните такси в крайната цена на тока, но пък се вдигна себестойността на самата електрическа енергия. Отпадна и таксата върху изнасяните количества.

В условия на либерализиран (свободен) пазар, цените се определят от пазара – от търсенето и предлагането. Има фактори, които оказват влияние върху цените, но не можем да говорим за модел на ценообразуване, какъвто е случаят с регулирания пазар. Различните фактори, както и комбинации от тях могат да имат различни ефекти върху пазара. Едни от най-съществените условия, които повлияват българския пазар са свързани с цените на електрическа енергия на регионалния пазар (Гърция, Румъния, Унгария). Той от своя страна се влияе от нивата на пазарите в Западна Европа. По този начин косвено ценовите нива постигнати на развитите пазари в Западна Европа, оказват влияние и на цените на електрическа енергия на свободния пазар в България. Фактори, пряко отговорни за промяната в цените на електрическата енергия на световните пазари, които са относими и за България, са: промени в търсенето и предлагането, промени в цените на основните енергийни ресурси (нефт, газ, въглища и др.), цени на въглеродни емисии, метеорологични условия, планирани (ремонти) и извънредни събития (аварии, забрани за внос/износ, фалити), политики в сферата на енергетиката и други.

Стопанските и битови потребители присъединени към мрежа ниско напрежение имат избор на кой пазар да участват – свободен или регулиран. Основната промяна при излизането на свободен пазар е възможността на клиента да избира своя доставчик (търговец). Той от своя страна отговаря за доставките на електрическа енергия и може да предоставя допълнителни услуги като избор на тарифи, различни срокове и начини на разплащане, балансиращи услуги, енергийни консултации, анализ, прогнозиране и други.

Ролята на търговците

Търговците на електрическа енергия осъществяват връзката между различните производители на енергия и крайни клиенти на свободен па-

зар. Ролята на търговеца е да предложи максимално изгодни финансови условия на своите клиенти, гарантирайки в същото време сигурността и надеждността на доставките.

Търговците на електрическа енергия продават закупената от производителите енергия на множество крайни клиенти, присъединени към мрежа ВН, мрежи СН и НН, така че да осигурят променливия профил на потреблението им или я изнасят. Търговците могат да препродават електрическа енергия помежду си. Също така търговците са пазарните участници, които осигуряват вноса на електрическа енергия.

Таблица №2 Общ брой търговци в страната, реализирали електрическа енергия по свободно договорени цени, по години за периода 2016-2020 г.

Период	2016	2017	2018	2019	2020
Брой	57	62	61	61	50

Всеки консуматор има специфичен профил на потребление, в зависимост от особеностите на неговото производство. Този профил трябва много точно да бъде определен или прогнозиран от търговеца, за да може доставената електроенергия да покрие нуждите на консуматора. Обикновено портфолиото на търговците включва микс от производители и клиенти, осигурявайки гъвкавост по отношение на доставките и производството. Координаторите на балансиращи групи извършват прогнозиране и балансиране на отклоненията в консумацията на своите клиенти, като поемат част от финансовия риск за реализираните небаланси (отклонения между прогноза и реално потребление). Клиентът заплаща реално консумираната от него електрическа енергия, като покрива и разходите за балансиране.

Продажбата на електрическа енергия на крайните клиенти се извършва на основа на равнопоставени условия, индивидуално съгласувани с всеки клиент. Администрирането и управлението на товарите графици, балансирането, внасянето на мрежови такси, акциз и добавка „Задължения към обществото“, както и всякакви административни процедури свързани с търговията с електрическа енергия се осъществяват от търговците - Координатори на балансиращи групи . За улеснение на своите клиенти повечето компании търгуващи с електрическа енергия предлагат подготовка и оформление на всички документи за регистрацията на клиента на свободния пазар, както и анализиране на енергийното му потребление. Въз основа на него търговците предлагат разнообразни енергийни профили, които представляват индивидуални решения спрямо специфичните енергийни нужди на клиента.

Друга важна роля на търговците е свързана с износа на електрическа енергия и нейното реализиране на външните пазари. По-голяма част от електрическата енергия за износ се реализира в чужбина посредством търговците на електрическа енергия. Те са отговорни за намирането на клиенти извън България и за осигуряването на трансгранични преносни способности, за да може произведената електроенергия да премине граница и да бъде транспортирана до купувачите в чужбина. Осъществявайки тази си дейност търговците осигуряват паричен поток в страната предвид че голяма част от приходите от продажба отиват в държавните АЕЦ Козлодуй, ТЕЦ Марица Изток 2, НЕК и ЕСО. Като следствие от процеса се натоварват оптимално местните централи, което има положителен ефект върху местния рудодобив, върху заетостта в сектор Енергетика, както и върху цялостната икономика на страната. Търговците осигуряват и вноса на електроенергия от съседни страни, когато цените на електроенергията извън България са по-ниски. Това способства за предлагането на конкурентни цени на българските потребители.

Българска независима енергийна борса

Българска независима енергийна борса е създадена през януари 2014 година, като 100% дъщерно дружество на Български енергиен холдинг. Реална работа започва през януари 2016 със стартирането на Пазар ден напред. Към момента БНЕБ е притежавана от Българска фондова борса, която е едноличен собственик на капитала.

Българската борса е монополна платформа. Според Закона за енергетиката се издава само една лицензия за дейността организиране на борсов пазар. Борсата е задължителният канал, през който производители с инсталирана мощност равна и над 1 MW трябва да продават своята електроенергия за свободен пазар. Дейността на БНЕБ е свързана с оперирането на 3 платформи за търговия – Пазар ден напред, Пазар в рамките на деня и Централизиран пазар за двустранни договори. На първите два пазарни сегмента борсата е страна по сключените сделки и носи съответните отговорности и рискове. Допълнителна функция изпълнява БНЕБ в ролята си на платформа за сключване на двустранни сделките на Централизиран пазар за двустранни договори. Там БНЕБ не е страна по сделките, а само посредник между търговските участници. От всички страни в Европа, търговия единствено през борса се среща само в България и Румъния.

От 2018 г. на организирания борсов пазар се търгуват и количествата електрическа енергия, които операторите на преносната и разпреде-

лителните електрически мрежи купуват за покриване на технологичните разходи за пренос и разпределение, като общият им размер за цялата 2019 г. е 849 662 MWh.

Таблица №3 При така структуриран електроенергиен пазар, електроенергийният баланс има следния вид:

Електроенергиен баланс		
Показател	01.01.-31.12.2018 г.	01.01.-31.12.2019 г.
Потребление в страната (TWh)*	30,808	30,562
Износ (TWh)	10,030	8,855
Внос (TWh)	2,223	3,045
Производство АЕЦ (TWh)*	15,291	16,559
Производство ТЕЦ (TWh)*	18,275	21,253
Производство ВЕЦ (TWh)*	4,357	3,380
Производство ЕЦ от ВЕИ (TWh)*	1,161	3,095
Общо производство (TWh)*	39,084	44,287

* нето данни за електропреносната мрежа на ЕСО ЕАД

(не се включват количества произведена в електроразпределителна мрежа ел.енергия от присъединени към тази мрежа производители, която впоследствие е потребена в рамките на електроразпределителната мрежа от присъединени към нея потребители)

Предизвикателства и интеграционни процеси

В съответствие със заложените изисквания в законодателната инициатива «Чиста енергия за всички европейци» на Европейската комисия е разработен проект на Интегриран национален план на Република България в областта на енергетиката и климата, съдържащ прогнозен сценарий за развитието на енергетиката в страната по сектори през периода 2021 г. - 2030 г. с хоризонт до 2050 г. Прогнозата предвижда след 2030 г. крайното потребление на електрическа енергия в страната да се увеличава в дългосрочен аспект до 2050 година. По отношение на износа на електрическа енергия, през 2030 г. се очаква прогнозен ръст от 59%

спрямо 2017 г., който продължава и до 2040 г., където достига 68% спрямо 2017 г. Съгласно прогноза на БАН, използвана при разработване на прогнозния сценарий, след 2025 г. регионалният електроенергиен пазар ще изпитва дефицити на електрическа енергия, като годишните им количества достигат между 23,5 TWh и 24,8 TWh.

ЕСО ЕАД работи последователно по изпълнение на изискванията на Европейското законодателство и влезлите в сила Регламенти ЕС 2015/1222, ЕС 2016/1719 и ЕС 2017/2195, уреждащи създаването на общ Европейски пазар чрез интегриране на пазарите за всички времеви хоризонти (дългосрочен, ден напред, в рамките на деня, пазар в реално време). Този процес се реализира чрез създаване на общи европейски платформи. ЕСО ЕАД, съгласувано със съседните оператори - TRANSELECTRICA (Румъния), IPTO (Гърция) и EMS (Сърбия), делегира за 2019 г. разпределението на преносните способности на годишна и месечна база на българо-румънската, българо-гръцката и българо-сръбската граници на JAO (Joint Auction Office), в ролята му на оператор на единна европейска платформа за разпределение, съгласно Регламент ЕС 2016/1719 и одобрените от ACER хармонизирани правила за разпределение. Дневните преносни способности на българо-гръцка и българо-сръбска граница, независимо че няма изрично изискване за този времеви хоризонт, също ще се разпределят от JAO.

По силата на Регламент 1222/2015 на ЕК всички номинирани оператори на пазара на електроенергия (НОПЕ) и оператори на преносни системи (ОПС) следва да работят заедно и целенасочено, като в установените срокове осъществяват пазарното обединение на пазарите „Ден напред“ и „В рамките на деня“. В тази връзка са предприети официално следните инициативи:

1. Инициатива за присъединяване към проекта WB6 (Западни Балкани 6) чрез подписване на „Memorandum of Understanding“ и участие във всички дейности, които са поставени като негови цели, и които са координирани с „Energy Community“. Проектът включва 6 държави – Сърбия, Черна гора, Македония, Босна и Херцеговина, Албания и Косово, които през 2016г. подписаха Меморандум за сътрудничество за координирани действия по интегриране на електроенергийните си пазари. На 16.03.2017 г. БНЕБ ЕАД е получи официална покана за присъединяване към WB6 Moll и в резултат от активното участие на борсовия оператор в инициативата, през м. март 2018 г. с подкрепата на „Energy Community“ пазарният оператор на Република България е подписа меморандум за разбирателство с Македонския електропреносен системен оператор (МЕПСО), Енергийната регулаторна комисия на Република Македония и Електроенергийната регулаторна комисия на Република Сърбия.

нергийния системен оператор (ЕСО) на Република България, с който бе поставено началото на осъществяването на обединението на пазарите „Ден напред“ на двете страни. Впоследствие меморандумът е подписан и от КЕВР. Към настоящия момент проектът е във фаза на реализация, като е учреден Управляващ комитет, сформирани са съответните работни групи и са поставени задачите за всяка от тях. Ангажиментите по меморандума предвиждат пазарното обединение на пазарите „Ден напред“ на Република България и на Република Македония да бъде факт през втората половина на 2021 г.

2. Инициатива за присъединяване към проекта IBWT (Italian Borders Working Table), което ще позволи стартиране на проект за пазарно обединение на пазарни сегменти „Ден напред“ и „В рамките на деня“ с пазарната зона на Република Гърция на възможно най-ранен етап (втората половина на 2020 г.). Такива разговори вече са проведени в Атина през м. май 2019 г. по покана на Гръцкия регулатор.

3. Инициатива за присъединяване към проекта SIDC (общоевропейски проект за пазарно обединение на пазарите „В рамките на деня“, който стартира на 15 граници в Европа на 12.06.2018 г.

ЕСО ЕАД и БНЕБ ЕАД, заедно с всички ОПС и НОПЕ в Европа, са подписали през м. май 2018 г. Споразумението за координирано осъществяване на функцията по единното свързване на пазарите „В рамките на деня“ между операторите на преносни системи и номинирани оператори на пазара на електроенергия. ЕСО ЕАД се включи в Споразумението за сътрудничество между операторите на преносни системи (TCID). Споразуменията са в сила от 12.06.2018 г. Чрез тях стартира процеса по интегриране на българска граница с общия европейски пазар в рамките на проект Single intraday coupling - SIDC (с предишно наименование XBID) за времеви хоризонт в рамките на деня. През м. август ЕСО ЕАД и БНЕБ ЕАД отправиха писмо за намерение за включване на българо-румънската граница към локалния проект за присъединяване (LIP 15). На 28 август преносните и пазарни оператори на Германия, Австрия, Хърватска, Словения, Чехия, Унгария и Румъния, които са част от този регион, одобриха включването на българо-румънската граница. ЕСО ЕАД и БНЕБ ЕАД делегираха свои представители в работните органи на LIP 15.

Проектът SIDC предвижда три етапа (вълни) на присъединяване, като България бе част от втората вълна. Заедно с Хърватска, Чехия, Унгария, Полша, Румъния и Словения, България се присъедини към вече работещите в рамките на Единния европейски пазар „В рамките на деня“ държави: Австрия, Белгия, Дания, Естония, Финландия, Франция, Германия, Латвия, Литва, Норвегия, Холандия, Португалия, Испания и Швеция.

Първият ден на доставка на електроенергия след присъединяването на страните от „Втората вълна“ е 20 ноември 2019 г. Осигурен е и междусистемен капацитет за пренос, което позволява търговия с всички останали пазарни зони, част от единния европейски пазар „В рамките на деня“. „Третата вълна“ на присъединяване, към която принадлежи границата България-Гърция, се очаква да стане факт до края на 2020 г.

Платформата на единното свързване на пазарите „В рамките на деня“ свързва локалните системи за търговия на преносните и пазарни оператори и наличните трансгранични преносни способности за разпределение в рамките на деня. Платформата е базирана на обща ИТ система с един Регистър на заявките (SOB), Модул за управление на преносната способност (СММ) и Модул за доставка (SM). Това позволява заявките, подадени от пазарните участници за непрекъснато съгласуване в една тръжна зона, да бъдат съгласувани със заявки, подадени от пазарните участници във всяка друга тръжна зона в рамките на проекта, доколкото има разполагаема преносна способност. Платформата на пазара „В рамките на деня“ поддържа както експлицитно разпределяне на границите Хърватия - Словения и Франция - Германия (съгласно изискването от съответните националните регулаторни органи), така и имплицитна непрекъсната търговия. Тя е в съответствие с целевия модел на ЕС за единен пазар в рамките на деня. С нарастващия дял на непостоянното производство от ВЕИ в европейския производствен микс, свързването на пазарите „В рамките на деня“, чрез трансгранична търговия, е все по-важен инструмент за пазарните страни с оглед поддържане на балансиращи позиции и увеличаване на цялостната ефикасност на търговията в този пазарен сегмент.

4. През 2019 г. бяха подписани Споразумение за координирано осъществяване на функцията по единното свързване на пазарите „Ден напред“ между операторите на преносни системи и Номинирани оператори на пазара на електроенергия и Споразумение за сътрудничество между операторите на преносни системи. Споразуменията са в сила от 28.03.2019 г.

Пазарното обединение за Ден напред ще бъде реализирано чрез обединение на двата региона MRC и 4MMC и последващото им разширение към нови граници. MRC (Multi Regional Coupling) е инициатива от 2014 г. за обединение на пазарите „Ден напред“, която към края на 2019 г. обхваща 21 държави в общ пазар за Ден напред, който покрива над 85% от европейската консумация на електроенергия. 4MMC е инициатива също от 2014 г. за пазарно обединение на Чехия, Словакия, Унгария и Румъния, по три граници. Двете пазарни обединения предстои да се обединят.

През м. октомври 2019 г. бе проведена среща между Европейската комисия, регулаторите, пазарните и борсови оператори на България, Румъния и Гърция за ускоряване на проектите за пазарно обединение по българо-румънската и българо-гръцката граници. До 29 ноември 2019 г. българската и румънската страна съгласуваха пътна карта за пазарно обединение за ден напред, като нов двустранен проект, който ще се реализира в рамките на MRC и разширението му към нови граници.

Пълната либерализация на електроенергийния пазар и интегрирането му в общия европейски енергиен пазар трябва да се осъществи в средносрочен план, чрез поетапно премахване на регулираните цени на електрическата енергия. Като страна-членка на ЕС, България е задължена да полага всички необходими усилия за изграждане на добре функциониращ единен европейски пазар. Обединяването на националните пазари на електроенергия на страните членки цели постигане на конкурентни цени за всички европейци.

Електроенергийната система (ЕЕС) на България е с много добре развити връзки със съседните страни, което създава условия за сближаване на регионалните пазари. Около 1450 км. високоволтови електропроводни линии (110 kV и 400 kV) свързват ЕЕС на страната с тези на Гърция, Република Северна Македония, Румъния, Сърбия и Турция. Тези междусистемни връзки осигуряват 1 950 MW преносен капацитет при износ и 1 590 MW преносен капацитет при внос, при което електрическата свързаност спрямо общата инсталирана генерираща мощност в българската ЕЕС от 12 000 MW е съответно 16,2% при износ и 13,2% при внос.

За увеличаване на електрическата междусистемна свързаност, през периода 2021г. 2030 г. българският независим електропреносен оператор ЕСО ЕАД планира да изгради два нови междусистемни електропровода 400 kV с ЕЕС на Гърция и Сърбия, съвместно с операторите на тези страни. След реализиране на тези проекти, както и на проекти за развитие на националната ни електропреносна мрежа, ще се увеличи преносният капацитет за обмен на електрическа енергия с ЕЕС на съседните страни и електрическата свързаност ще достигне 22% съгласно изчисленията на ENTSOE. В прогнозите и заложените цели за развитие на електроенергийния сектор в България се очертават тенденциите за развитие на електроенергийния пазар в страната към пълната му либерализация и интегрирането му към регионалния и общия европейски енергийни пазари, нарастващо търсене на електрическа енергия в региона на конкурентни цени при повишени екологични изисквания, увеличаващите се възможности за междусистемен обмен на електрическа енергия чрез развитие на преносната електроенергийна инфраструктура, във връзка с повиша-

ване на енергийната сигурност и обединението на националните електроенергийни пазари. Тези тенденции създават възможност за пазарна реализация на произведени от нови електропроизводствени мощности в страната годишни количества електрическа енергия от около 6000 GWh, която в прогнозния сценарий е заложена от 2030г., като от 2035 г. тези количества нарастват двукратно.